

Dosarul nr. 2ra-1716/18

Prima instanță: Judecătoria Soroca, sediul Central (judecător Gh. Purici)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (judecători S. Procopciuc, E. Grumeza și N. Chircu)

Î N C H E I E R E

12 septembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecător
judecătorii

Iulia Sîrcu
Dumitru Mardari
Luiza Gafton

examinând admisibilitatea recursului declarat de Victor Ciumac, prin intermediul avocatului Victor Ciumac,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Ciumac împotriva O.M. „Priminvestnord“ S.R.L., intervenienți accesorii Iurie Gumenco, Igor Cernatînschi, Vladimir Cernatînschi și Tamara Tcaci, cu privire la declararea nulității parțiale a clauzei din contractul de împrumut, restituirea prestației și constatarea executării integrale și anticipate a obligațiilor născute din contractul de împrumut,

împotriva deciziei din 15 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care apelul declarat de O.M. „Priminvestnord“ S.R.L. împotriva hotărârii din 03 octombrie 2017 a Judecătoriei Soroca, sediul Central, a fost admis,

c o n s t a t ă :

La 10 ianuarie 2017, Victor Ciumac a depus o cerere de chemare în judecată (vol. I, f.d. 1-6) împotriva O.M. „Priminvestnord“ S.R.L. cu privire la declararea nulității pct. 2.1 din contractul de împrumut nr. 2775/OK/SP/2014 din 25 aprilie 2014 în partea în care dobânda excede rata de 5,5%, restituirea prestației în sumă de 5 206 lei și constatarea executării integrale și anticipate de către Victor Ciumac a obligațiilor născute din contractul de împrumut nr. 2775/OK/SP/2014 din 25 aprilie 2014.

În motivarea acțiunii, Victor Ciumac a relatat că prin contractul de împrumut nr. 2775/OK/SP/2014 din 25 aprilie 2014, O.M. „Priminvestnord“ S.R.L. i-a dat în proprietate suma de 60 000 de lei, obligația corelativă fiind de restituire a acestei sume și a dobânzii până la 25 august 2017.

A susținut că potrivit pct. 2.1 din contract, rata dobânzii este de 24%, ceea ce constituie o clauză abuzivă.

A invocat că în conformitate cu art. 869 alin. (1) Cod civil, în baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea plata unei dobânzi care trebuie să se afle într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale, iar conform art. 869 alin. (2) Cod civil, înțelegerea asupra dobânzii prin care se încalcă dispoziția alin. (1) este nulă.

A precizat că în data încheierii contractului de împrumut, rata de bază a Băncii Naționale era de 3, 5%, astfel încât dobânda contractuală nu se afla într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale.

Considerând că rata dobânzii de 5, 5% ar fi echitabilă, a făcut trimitere la o cauză civilă examinată de Curtea Supremă de Justiție în 2011.

A afirmat că a plătit în beneficiul O.M. „Priminvestnord“ S.R.L. suma de 76 206 lei, ceea ce înseamnă că prestația în sumă de 5 206 lei urmează să-i fie restituită, ținând cont de rata dobânzii pe care o califică drept justificată.

A opinat că anume Legea nr. 202 din 12 iulie 2013 privind contractele de credit pentru consumatori reglementează contractul pe care l-a încheiat.

A relevat că potrivit art. 10 alin. (3) lit. f) Legea nr. 202 din 12 iulie 2013 privind contractele de credit pentru consumatori, contractul de credit pentru consumatori trebuie să specifice în mod clar și concis condițiile care reglementează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului și orice indice de referință aplicabil ratei inițiale a dobânzii aferente creditului.

A evidențiat că, contractul nu conține aceste elemente, dobânda fiind fixată în mod unilateral de către O.M. „Priminvestnord“ S.R.L., ceea ce îl plasează pe consumator într-o poziție dezavantajoasă.

A notat că la 12 decembrie 2016, a expediat în adresa O.M. „Priminvestnord“ S.R.L. o somație, comunicându-i încălcările admise la încheierea contractului și solicitând restituirea sumei bănești plătite în exces, ținând cont de nulitatea pct. 2.1 din contract.

A arătat că prin scrisoarea din 19 decembrie 2016, O.M. „Priminvestnord“ S.R.L. i-a comunicat refuzul, făcând trimitere la recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 01 noiembrie 2012 privind relația rezonabilă dintre dobânzile practicate pe piața financiară non-bancară și rata de bază a Băncii Naționale, precum și specificând că la 25 aprilie 2014, rata de referință interbancară (CHIBOR) era de 11, 55%.

A menționat că această recomandare nu este relevantă speței, fiindcă se referă la asociațiile de economii și împrumut, și nu la organizațiile de microfinanțare.

A reliefat că, în orice caz, recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 01 noiembrie 2012 este depășită, deoarece nu mai corespunde legislației în vigoare.

A explicat că prin Legea nr. 202 din 12 iulie 2013 privind contractele de credit pentru consumatori, legiuitorul a instituit noțiunea de dobândă anuală efectivă, care reprezintă costul total al creditului pentru consumator exprimat ca procent anual din valoarea totală a creditului.

A susținut că, conform art. 23 alin. (1) Legea nr. 202 din 12 iulie 2013

privind contractele de credit pentru consumatori, dobânda anuală efectivă este calculată în conformitate cu formula matematică stabilită în anexa nr. 2.

Pe de altă parte, a indicat că formula din recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 01 noiembrie 2012 nu este aplicabilă în raport cu organizațiile de microfinanțare, din considerentul că, costul atragerii mijloacelor financiare nu poate fi echivalat cu CHIBOR, căci potrivit pct. 1 din Regulamentul privind ratele de referință CHIBOR și CHIBID, aprobat prin Hotărârea Băncii Naționale nr. 110 din 30 mai 2013, acesta stabilește modul de determinare și de publicare a ratelor de referință CHIBOR și CHIBID doar pe piața monetară interbancară din Republica Moldova.

A specificat că în lipsa unor reglementări legale speciale, CHIBOR și CHIBID nu se aplică pe piața financiară non-bancară, or activitatea organizațiilor de microfinanțare este guvernată de Legea nr. 280 din 22 iulie 2004 cu privire la organizațiile de microfinanțare, care le conferă un statut special supravegheat de către Comisia Națională a Pieței Financiare.

A afirmat că deși în recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 01 noiembrie 2012 se face trimitere la CHIBOR, anume CHIBID este relevantă, având în vedere că în conformitate cu pct. 3 lit. d) din Regulamentul privind ratele de referință CHIBOR și CHIBID, aprobat prin Hotărârea Băncii Naționale nr. 110 din 30 mai 2013, aceasta constituie rata de referință calculată în baza cotațiilor orientative/ferme ale băncilor contribuții pentru atragerea mijloacelor bănești în lei moldovenești de la alte bănci, fiind, de regulă, de 0, 5 ori mai mică decât CHIBOR.

A atras atenția că potrivit recomandării Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 01 noiembrie 2012, împrumutătorul este în drept să includă în rata dobânzii cheltuielile suportate și costurile aferente menținerii rezervei instituționale, de aproximativ 4-5%, iar potrivit pct. 5.3 lit. i) din contract, împrumutatul s-a obligat să plătească un comision de acordare de 5% din suma împrumutului, ceea ce înseamnă că O.M. „Prinvestnord“ S.R.L. nu mai poate cere compensarea cheltuielilor, cu atât mai mult cu cât organizațiile de microfinanțare nu sunt obligate să mențină rezerve instituționale.

A punctat că potrivit recomandării Curții Supreme de Justiție nr. 95 din 06 decembrie 2016 cu privire la aplicarea dispozițiilor legale ce vizează contractul de credit/împrumut, încheiat cu organizațiile de microfinanțare, în cauzele ce țin de constatarea caracterului abuziv al unor contracte de împrumut, instanțele trebuie să se bazeze preponderent pe legile și jurisprudența privitoare la drepturile consumatorilor.

Prin încheierea din 04 mai 2017 a Judecătorei Soroca, sediul Central (vol. I, f.d. 85-87), Iurie Gumenco, Igor Cernatînschi, Vladimir Cernatînschi și Tamara Tcaci au fost introduși în proces în calitate de intervenienți accesorii.

Prin hotărârea din 03 octombrie 2017 a Judecătorei Soroca, sediul Central (vol. I, f.d. 132-138), acțiunea înaintată de Victor Ciumac a fost admisă parțial. S-a declarat nul pct. 2.1 din contractul de împrumut nr. 2775/OK/SP/2014 din 25 aprilie 2014 în partea în care dobânda excede rata de 5,5%. S-a încasat în

beneficiul lui Victor Ciumac, din contul O.M. „Priminvestnord“ S.R.L., suma de 5 206 lei. S-a încasat în beneficiul statului, din contul O.M. „Priminvestnord“ S.R.L., taxa de stat în sumă de 270 de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 31 octombrie 2017, O.M. „Priminvestnord“ S.R.L. a declarat apel (vol. I, f.d. 128) împotriva hotărârii primei instanțe.

Prin decizia din 15 mai 2018 a Curții de Apel Bălți (vol. I, f.d. 196-205), apelul declarat de O.M. „Priminvestnord“ S.R.L. a fost admis. S-a casat integral hotărârea primei instanțe și s-a emis o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată. S-a încasat în beneficiul O.M. „Priminvestnord“ S.R.L., din contul lui Victor Ciumac, suma de 3 270 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată.

La 24 iulie 2018, Victor Ciumac a declarat, prin intermediul avocatului Victor Ciumac, recurs (vol. II, f.d. 1-8) împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea integrală a acesteia și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului, avocatul Victor Ciumac a invocat că instanța de apel nu a aplicat legea referitoare la aprecierea calității de consumator a lui Victor Ciumac, care trebuia să fie aplicată.

A arătat că în conformitate cu art. 3 Legea nr. 202 din 12 iulie 2013 privind contractele de credit pentru consumatori, consumator este acea persoană fizică care intenționează să comande ori să procure sau care comandă, procură ori folosește produse și servicii pentru necesități nelegate de activitatea de antreprenor sau cea profesională.

A explicat că deși Victor Ciumac are o gospodărie țărănească înregistrată, acesta nu a primit împrumutul în calitate sa de întreprinzător.

A menționat că destinația „agricultură“ din contractul de împrumut nr. 2775/OK/SP/2014 din 25 aprilie 2014, a fost inserată la indicația angajaților O.M. „Priminvestnord“ S.R.L., cu toate că în realitate, lui Victor Ciumac i-a fost acordată suma de 60 000 de lei pe care acesta putea să o folosească în orice mod și scopuri.

Consideră că din cauza acestei erori a instanței de apel, nu au fost aplicate prevederile Legii nr. 202 din 12 iulie 2013 privind contractele de credit pentru consumatori, care stabilesc formula de calcul a dobânzii anuale efective.

A declarat că instanța de apel a interpretat eronat art. 869 Cod civil.

A menționat că în data încheierii contractului de împrumut nr. 2775/OK/SP/2014 din 25 aprilie 2014, rata de bază era de 3, 5%, ceea ce înseamnă că rata dobânzii de 24% nu se află într-un raport rezonabil cu rata de bază, constituind o clauză abuzivă și lovită de nulitate absolută.

În această privință, a afirmat că în aprilie 2014, potrivit informației Băncii Naționale, rata medie la creditele acordate era de doar 12, 98%.

A susținut că instanța de apel în mod eronat s-a bazat pe componentele ratei dobânzii din recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 01 noiembrie 2012.

A relevat că potrivit pct. 3.1 din contractul de împrumut nr. 1886a din 29

august 2012, încheiat între Oikocredit, Ecumenical Development Cooperative Society U.A. și O.M. „Prinvestnord“ S.R.L., rata dobânzii nete, la care O.M. „Prinvestnord“ S.R.L. a împrumutat suma de 1 600 000 de lei, este egală cu suma între rata CHIBOR ajustată și o marjă de 7, 5%, cu condiția că rata dobânzii nu va fi în niciun caz mai mică de 13% pe an, iar pentru primele șase luni din data debursării primei tranșe a împrumutului, va fi de 13, 13% net anual.

A subliniat că nu este clar de ce instanța de apel a constatat că, costul atragerii mijloacelor financiare de către O.M. „Prinvestnord“ S.R.L. a fost de 13, 46%, în condițiile în care la dosar nu se află dovezi despre data la care O.M. „Prinvestnord“ S.R.L. a primit prima tranșă a împrumutului și dobânda efectivă.

A opinat că de fapt, nu a fost probată nici primirea acestor mijloace bănești de către O.M. „Prinvestnord“ S.R.L.

A punctat că, contractul de împrumut nr. 1886a din 29 august 2012 este producător de efecte juridice doar în ipoteza comunicării acestuia către Banca Națională, după cum prevede pct. 2.5 din Instrucțiunea privind angajamentele externe, aprobată prin Hotărârea Băncii Naționale nr. 185 din 13 iulie 2006, iar faptul comunicării nu a fost probat.

A invocat că aprecierea eronată a costului atragerii mijloacelor financiare duce la determinarea greșită a limitelor justificate ale profitului creditorului.

A evidențiat că potrivit recomandării Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 01 noiembrie 2012, împrumutătorul este în drept să includă în rata dobânzii cheltuielile suportate și costurile aferente menținerii rezervei instituționale, de aproximativ 4-5%, iar potrivit pct. 5.3 lit. i) din contract, împrumutatul s-a obligat să plătească un comision de acordare de 5% din suma împrumutului, ceea ce înseamnă că O.M. „Prinvestnord“ S.R.L. nu mai poate cere compensarea cheltuielilor, cu atât mai mult cu cât organizațiile de microfinanțare nu sunt obligate să mențină rezerve instituționale.

Consideră drept eronată și concluzia instanței de apel privind prezumția negocierii clauzei contestate, or potrivit recomandării Curții Supreme de Justiție nr. 95 din 06 decembrie 2016, nu se poate admite argumentul că, odată semnat/acceptat un contract, acesta îi este opozabil consumatorului, indiferent dacă este legal, nul sau abuziv, în acord cu legislația comunitară.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Avocatul Victor Ciumac a recepționat decizia integrală a instanței de apel la 08 iunie 2018, fapt confirmat prin avizul de recepție nr. DS3100052093AS (vol. I, f.d. 208).

Astfel, este în termen recursul declarat la 24 iulie 2018.

Examinând admisibilitatea recursului declarat de Victor Ciumac, prin intermediul avocatului Victor Ciumac, împotriva deciziei din 15 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ ajunge în mod unanim la concluzia că recursul urmează a fi considerat inadmisibil, din următoarele raționamente.

În conformitate cu art. 439 alin. (3) Cod de procedură civilă, judecătorul

raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă statuează că cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Conform art. 432 alin. (2) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Potrivit art. 432 alin. (3) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) pricina a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea pricinii au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă stipulează că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 432 alin. (5) Cod de procedură civilă prevede că temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

Aceste dispoziții legale fundamentează ideea că judecarea recursului exercitat conform Secțiunii a 2-a, Cap. XXXVIII, Cod de procedură civilă, privește în exclusivitate probleme de drept material și procedural, verificându-se legalitatea deciziei, nu și temeinicia ei în fapt.

Astfel, sarcina instanței de recurs este de a verifica temeiurile recursului și argumentele privind caracterul ilegal al deciziei atacate, în limitele în care au fost

formulate și prin prisma drepturilor garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Completul evidențiază că în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedura de examinare a admisibilității unui recurs în materie civilă trebuie să corespundă garanțiilor unui proces echitabil, consfințite la art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în special cu referire la dreptul de acces liber la justiție și la dreptul de a fi audiat de o instanță judecătorească (hotărârile Delcourt contra Belgiei din 17 ianuarie 1970 și Erfar-Avef contra Greciei din 27 martie 2014).

În acest context, completul reține că dreptul unei persoane de acces liber la justiție poate fi limitat, inclusiv prin instituirea procedurii de examinare a admisibilității recursului, or prin însăși natura lor, condițiile pentru examinarea unei cereri introduse pe calea recursului pot fi mai stricte decât condițiile stabilite pentru o cale de atac ordinară. Asemenea rigori urmăresc scopul de aplicare și interpretare unitară a legislației și îndeplinesc funcțiile de administrare eficientă a justiției, fiind în deplină concordanță cu art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (hotărârea Trevisanato contra Italiei din 15 septembrie 2016).

Totodată, completul reține că obligația de a motiva un act judecătoresc poate varia în funcție de natura actului în cauză (hotărârea Hansen contra Norvegiei din 2 octombrie 2014), iar în concepția Curții Europene a Drepturilor Omului, nu se impune motivarea detaliată a deciziei unei instanțe de recurs care, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge un recurs ca fiind „lipsit de șanse de succes” (hotărârea Nersesyan contra Armeniei din 19 ianuarie 2010).

Completul notează că argumentele invocate în recurs nu au vocația de a duce la modificarea soluției în prezenta cauză, or acestea nu atestă examinarea raportului juridic litigios de către instanțele ierarhic inferioare cu încălcarea normelor de drept material și procesual sau a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, neîncadrându-se astfel în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În conformitate cu art. 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nicio referire cu privire la fondul recursului.

Din raționamentele nominalizate, completul va considera inadmisibil recursul declarat de Victor Ciumac, prin intermediul avocatului Victor Ciumac.

Conform art. 433 lit. a) și 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursul declarat de Victor Ciumac, prin intermediul avocatului Victor

Ciufac, se consideră inadmisibil.
Înceierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecător

judecătorii

Iulia Sîrcu

Dumitru Mardari

Luiza Gafton